

הרה"ר לחיפה עמ' 68-94). ואפשר לצרף שיקולים מסקנה אלו כסניפים להיתרא.

לעני"ד שמוותר לתת לילדה את הסירופ הנ"ל כשהוא מעורב במים פגום קצת.

סימן סג

תמרוקי חמץ בפסח

וכ"כ התוס' בדף כ"א ע"ב ד"ה חרכו. וכן נפסק בשו"ע סי' תמ"ב ס"ב.

וא"כ מי בושם אלו שאינם ראויים למאכל כלב, אינו חייב לבער. מיהו שיטת הראב"ד הרא"ש והטור דבעינן דוקא קודם נטרחה ואח"כ נתחמצה. וא"כ צ"ע אם מי בושם אלו נפסלים מתחילה, או רק אח"כ. ועיין שעה"צ במשנ"ב ס"ק כ"ד דלהלכה נקטינן דקודם הפסח, אפילו נתחמצה ואח"כ נטרחה, אי"צ לבער. (ודייק כן אף ברא"ש ובטור).

ועיי' בשו"ע סי' תמ"ב ס"ד דבר שנתערב בו חמץ ואינו מאכל אדם כלל, אע"פ שמוותר לקיימו אסור לאוכלו (ובמ"א: אבל בהנאה מותר), ומכאן לא למדנו אלא דבר שאינו ראוי למאכל אדם, אך מה דינו של דבר שאינו ראוי למאכל כלב?

הנה ה"ט"ז (סי' תמ"ב ס"ק ח') כתב דאפילו חמץ שנפסל מאכילת הכלב אסור באכילה משום דאחשביה, אלא שלדעתו אין האיסור אלא מדרבנן.

(ועיין שערים המצוינים בהלכה סי' קי"ב ס"ק ז' בשם השו"מ, ומקראי קודש להגרצ"פ ח"א סי' נ"ד).

ב. סיכה כשתיה

והנה צ"ע בנ"ד שמי בושם אלו מיועדים רק לסיכה, אי אמרינן סיכה כשתיה. ודבר זה תלוי לכאורה בשאלה אי אמרינן

ראשי פרקים

שאלה

- א. דיני חמץ זה
- ב. סיכה כשתיה
- מסקנות

שאלה

מה דינם של מי בושם תוצרת חוץ שיש בהם חשש חמץ. האם חייבים לבערם או לא?

א. דיני חמץ זה

בפסחים מ"ב א': "ואלו עוברין בפסח... חוונן של צבעים ועמילן של טבחים וקולן של סופרים. ר"א אומר: אף תנשיטי נשים".

ופירש"י: "ואלו עוברין עליהם בב"י ובב"ד". ור"ת (בתוד"ה ואלו) חולק עליו וסובר שאין עוברין עליהם בבל יראה ובל ימצא, אלא שהם עוברים מעל השולחן ואסורים באכילה. ומבואר דאע"ג שיש בין המינים האמורים, גם דברים שאינם ראויים לאכילה, לדעת ר"ת אסור לאוכלם, אך מותר להשהותם, ולדעת רש"י אסור להשהותם.

ובשו"ע סי' תמ"ב ס"א פסק כרש"י.

אך להלן דף מ"ה ב' איתא: "הפת שעניפשה ונפטה מלאכול לאדם והכלב יכול לאוכלה, מטמאה טומאת אוכלין". ומשמע הא אם אינה ראויה לאכילת הכלב, אינו חייב לבער. עיי"ש ברי"ף,

במחיר השווה לסבון מחלב מהיות טוב אל תהיה רע. ואכן נהגו לכתחילה להקפיד על סבון כשר לרצחה. וק"ו בפסח שנוהגים להחמיר בכל החומרות האפשריות. ולכן י"ל שגם חמץ שאינו ראוי לאכילה דינו כסבון מחלב שמן, הראוי לאוסרו, אך זה רק איסור דרבנן או ממנהג. אך מי שרוצה לסמוך על הפוסקים המקילים יש לו על מי לסמוך.

מסקנות

אם יש בהישג יד תכשיר דומה בערך שווה, פחות או יותר, מן הראוי להחמיר בפסח ולהשתמש רק בתכשיר כשר. מיהו את התכשיר שאינו כשר אינו חייב לבער. כי גם המחמירים לא אסרו אלא את השימוש, ובעיקר את הסיכה אך לא חייב ביעור.

מיהו רוב התכשירים אינם מחמץ בלבד, אלא יש בהם רק תערובת חמץ. ובתערובת לא שייך לומר אחשביה. ואפילו אם סיכה כשתיה, אין כאן כוונה להחשיב את החמץ ויש להתיר. (ועיין סברה כע"ז בחי' חת"ס לע"ז ס"ח א').

אעפ"כ ישראל קדושים הם ונהגו לחפש תחליפים כשרים, והנהוג כן קדוש יאמר לו. אך גם מי שאינו נוהג להחמיר, יש לו על מי לסמוך.

סיכה כשתיה באיסורים אחרים מלבד תרומה ויוהכ"פ, או לא. התוס' ביומא דף ע"ז כתבו שאין סיכה כשתיה אלא ביוהכ"פ ותרומה ואיסורי הנאה, אך איסורי הנאה אינם אסורים בגלל סיכה כשתיה, אלא בגלל ההנאה והאסורה מהם. ואף שגם חמץ הוי איה"נ, מיהו כל גדר חמץ הוא רק חמץ הראוי לאכילה ואז הוא אסור גם בהנאה. ומכיון שחמץ זה לא מקרי ראוי לאכילה, אינו אסור גם בהנאה וסיכתו מותרת. וגם הסוברים שסיכה כשתיה, אין לומר שחמץ הראוי לסיכה נחשב כחמץ הראוי לשתיה וממילא נאסר כנ"ל שחמץ כזה אינו חמץ כלל. ועיין מרדכי (שבת פ"ה ס' של"ח) וספר התרומה (סי' של"ח) שאוסרים לסוך בדבר האסור לאכילה. ובט"ז (יר"ד סוף סי' ק"ז) כתב לאסור סיכה בחלב (אך יתכן שרק מדרבנן) ובנקודות הכסף שם הביא מהסמ"ג דרק בשמן יש סיכה ולא בחלב ומסקנתו שמעיקר הדין יש להתיר שימוש בסבון העשוי מחלב, חוץ מחלב חזיר, משום דמסאבא. והגר"א (או"ח סי' שכ"ו ס"ק י"ט) פסק כמרדכי וספר התרומה המחמירים. ועיין במקורות שהביא בברכת אליהו שם. ובערוה"ש כתב שסבון שנפסל לאכילת כלב אין שום איסור להשתמש בו. אך בדרכי תשובה כתב שאם יש סבון זול

סימן סד

סובין מורעלים בפסח

שאלה*

בערב פסח התגלה בשדה כותנה מזיק שיש צורך להרעילו בפיתיון המכיל בעיקר סובין מורעלים. השדה מושקית ויש חשש שהסובין יחמיצו. האם הריסוס בהם מותר?

ראשי פרקים

- א. גדר אכילת כלב באוכל מורעל
 - ב. חטין שזרען בערב פסח
 - ג. דבר האסור מפני הסכנה למכשירי מצוה
 - ד. ביטול קודם החמצה
- מסקנה

* ניסן תשל"ט